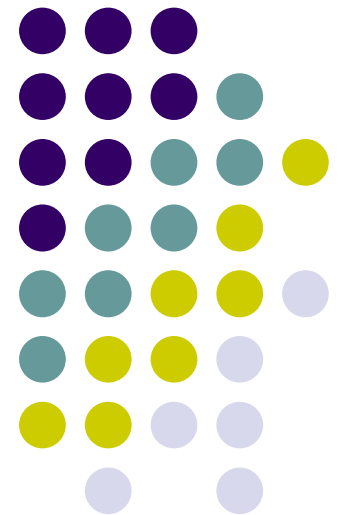

Základy berního práva

Dana Šramková

(zpracováno s využitím prezentací dr. Mrkývky a dr. Radvana)

Definice „Daně“ v právu

Expresis verbis nejsou pojmy

- „berně“,
- „daň“
- ani pojem „poplatek“

v českém právním řádu definovány

Pojem „berně“

Pod pojmem **berně** rozumíme:

daně, poplatky, odvody, zálohy na tyto příjmy, příslušenství a další dávky, které jsou příjmy veřejných fondů.

Srov. legislativní zkratku v § 1 odst. 1 ZSDP – pojem „daň“ v širším pojetí („daň lato sensu“)

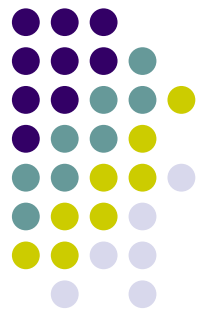
Pojem „daň“

Daň lze charakterizovat jako částku, která je:

- **povinná, nenávratná, zákonem předem sazbou stanovená,**
- **ve prospěch veřejného peněžního fondu**
- **„více méně“ pravidelná**
- **bez ekvivalentního protiplnění**

⇒ pojem „daň“ v užším pojetí („daň stricto sensu“)

Požadavek zákonné úpravy vybírání daní

Článek 11 odst. 5 LZPS:

Daně a poplatky je možné ukládat jen na základě zákona.

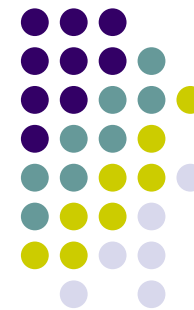
= Zásada „Nullum tribitum sine lege“

Pojem „poplatek“

Poplatek lze vymezit jako peněžitou dávku, která je:

- **stanovená zákonem, nenávratná**
- **vybíranou státem nebo jinými veřejnoprávními korporacemi za zákonem stanovené úkony jejich orgánů**
- **(v zásadě) ad hoc**
- **(v zásadě) s ekvivalentem**

Pojem „cena“

- Cena za soukromoprávní statek („poplatek“ zde není zcela přesné označení)
- Nemusí být ukládána ve formě zákona
- Respektuje skutečnou cenu služby
- Je možné stanovit ji dohodou

Funkce daně

- **Fiskální**
 - převažující; jejím účelem je zajistit příjmy státu a dalších veřejnoprávních korporací (Lafferova křivka)
- **Regulační**
 - prostřednictvím daní a prostřednictvím přesouvání peněžních prostředků v odpovídajících proporcích mezi ekonomickými subjekty a veřejným fondem nastává korektura příjmů.; daň může sloužit k ovlivňování ekonomiky jako celku nebo může ovlivňovat hospodářství selektivně
- **Stimulační**
 - představuje využití daňových nástrojů s cílem ovlivnit činnost ekonomických jednotek a tempo jejich rozvoje

Konstrukční prvky daně

- Daňový subjekt
- Objekt zdanění
- Základ daně
- Sazba daně
- Korekční prvky
- Rozpočtové určení daně
- Správce daně
- Podmínky placení

Subjekt daně

- **Poplatník daně**
 - osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani
- **Plátce daně**
 - osoba, která je ze zákona a pod vlastní majetkovou odpovědností povinna daň vypočítat, vybrat ji od poplatníka nebo mu ji srazit a odvést ji správci daně
- **Další osoby**
 - např. tlumočník, ručitel, osoba přezvědná (viz § 7 ZSDP)

Objekt zdanění

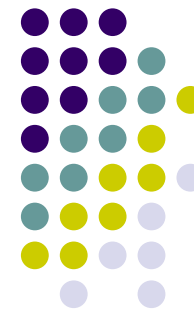
= **předmět** daně

Představuje hmotněprávní skutečnost, se kterou zákon spojuje daňovou povinnost.

Ve většině případů se odráží v označení daně.

např. důchod, vlastnictví nebo dispozice s majetkem, spotřeba apod.

Základ daně

Stanoví **kvantitu objektu** daně.

Jedná se o konkretizaci objektu zdanění.

Ze základu daně je vyměřena daň.

Stanoví se podle účetní závěrky, hrubé mzdy, úředního odhadu apod.

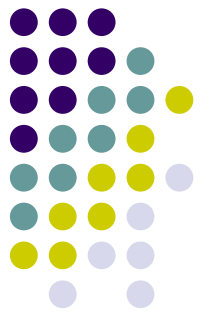
Jednotkou míry může být např. množství, hmotnost, peněžní jednotka atd.

Sazba daně

Element určující výši daně ve vztahu k daňovému základu.

- **Pevná sazba:** určuje daň pevnou částkou přímo k objektu daně
- **Procentní sazba:** daň je vyjádřena procentem z hodnoty základu daně
 - Lineární procentní sazba: stejné procentní zatížení různého základu daně
 - Progresivní procentní sazba
 - Degresivní procentní sazba

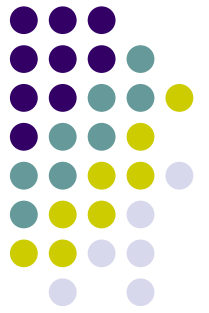

Korekční prvky daně

Ovlivňují vyměření daně, resp. výši daně

např. osvobození, slev na dani, úlev, ale také zvýšení daně

Obvykle se uplatňují přímo ze zákona, není vyloučen ani zásah správce daně.

Rozpočtové určení daní

Značí, do kterého veřejného fondu (veřejných fondů) plyne výnos z daně.

viz zákon o rozpočtovém určení daní

Správce daně

Orgán veřejné správy vykonávající správu daně, tj. orgán oprávněný činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňových povinností, zejména právo vyhledávat daňové subjekty, daně vyměřit, vybrat, vyúčtovat, vymáhat nebo kontrolovat jejich splnění ve stanovené výši a době.

Správce daně - pokračování

- Územní finanční orgány
 - ÚFO = FÚ a FŘ
- Celní orgány:
 - CÚ a CŘ a GŘC
- Správní orgány
- Soudní orgány
- Obce, kraje

Podmínky placení

- Termíny placení
- Způsoby placení
- Zásady placení, např. zálohy, platebně-technické podmínky

Třídění daní

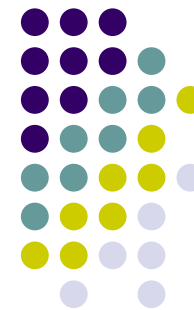
- Podle vazby na důchod poplatníka
- Podle subjektu daně
- Podle objektu daně
- Podle respektování příjmových poměrů poplatníka

Klasifikace daní podle vazby na důchod poplatníka

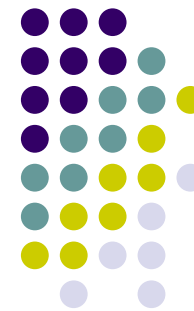
- **Přímé daně:** bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu či majetku, jsou adresné a přihlížejí k majetkové situaci poplatníka, který je sám vypočítává a odvádí, zná jejich hodnotu; dělí se na důchodové a majetkové
- **Nepřímé daně:** jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů; nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci poplatníka, jsou neadresné; člení se na všeobecné a akcízy

Klasifikace daní podle subjektu daně

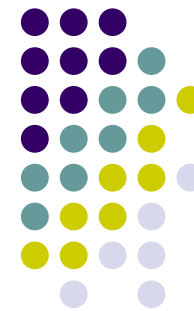
- Jednotlivec
- Domácnost – jeden člověk (hlava rodiny) odvádí daň
- Oba manželé – manželský splitting
- Všichni členové domácnosti – plný splitting
- Společnost, korporace

Klasifikace daní podle objektu daně

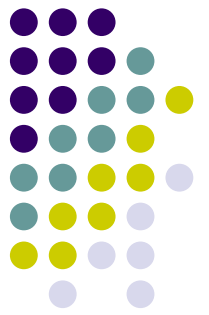

- **Důchodové:** uvaleny na důchod (mzdu, plat, rentu, zisk, úrok apod.) jak v peněžní, tak v naturální podobě
- **Výnosové:** výše je odhadována podle vnějších znaků (počet zaměstnanců, druh podnikání, velikost budov, počet oken)
- **Majetkové:** zdaňují nemovitosti i movitý majetek, vlastnictví, držbu i nabytí

Klasifikace daní podle objektu daně - pokračování

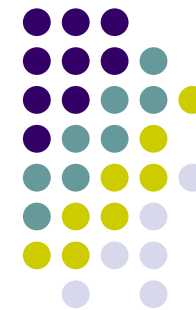
- Z hlavy (subjektové): placené z titulu samotné existence
- Obrátové: uvalené buď na hrubý obrát u každého výrobce nebo na čistý obrát docílený u posledního zpracovatele
- Spotřební: na veškerou spotřebu nebo selektivní
- Z obchodních operací: postihují finanční operace (např. burzovní daň)

Klasifikace daní podle respektování příjmových poměrů poplatníka

- Daně osobní (in personam): respektují důchodovou situaci poplatníka
- Daně in rem: placeny z titulu vlastnictví či nabytí určitého majetku, nákupu či spotřeby; výše není závislá na příjmech poplatníka

Klasifikace daní podle metodiky OECD

- Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů
- Příspěvky na sociální zabezpečení
- Daně z mezd a pracovních sil
- Daně majetkové
- Daně ze zboží a služeb
- Ostatní daně

Vždy existuje další, podrobnější členění – viz např. Široký, str. 49.

Klasifikace poplatků

- Správní poplatky
- Soudní poplatky
- Místní poplatky
- Ekologické poplatky
- Další poplatky (dálniční známky, poplatky za rozhlasové a televizní přijímače)

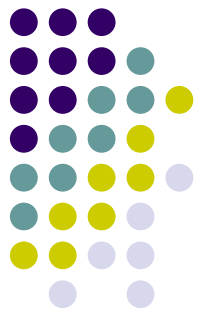

Klasifikace místních poplatků

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace

- Děkuji za pozornost 😊

Literatura

- Mrkývka, P. a kol. Finanční právo a finanční správa. 2. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN: 80-210-3579-X.
- Široký, J. Daňová teorie s praktickou aplikací. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN: 80-7179-413-9.
- Radvan, M. a kol. Finanční právo a finanční správa – Berní právo. Brno: Doplněk, 2008 (v tisku).